LUNDS UNIVERSITET

Vem är flykting?

En undersökning av ”klimatflyktingars” möjlighet till inkludering i flyktingbegreppet

Isabell Erlandsson

Mänskliga Rättigheter

Höstterminen 2009

Handledare: Dr. Olof Beckman

Abstract

The purpose of this essay is to show that an individual or a group fleeing environmental change can count as what will be called *core refugees*. This is done by comparing the main criteria for a refugee in the refugee convention of 1951 and the African union's refugee convention of 1969. These two conventions are used since they represent different views of who's a refugee, even though they are related. Some frequent reasons to why people flee environmental change had to be established. This was made by analysing a report from the EACH-FOR project. The project is an empiric study on the connection between people fleeing and environmental change, the project also discusses plausible scenarios for the future of refugees.

The main criteria, established from the two conventions, were used when proving that people fleeing environmental change often can be counted as "core refugees". In this essay a possible reaction from states and a negative impact on the definition of refugees is proposed, if a widening of the legal definition were to take place. This essay is only trying to explore possibilities for, and contributing to the discussion about, "environmental refugees" and the moral rights that they can claim.

Innehållsförteckning

Abstract 1
Innehållsförteckning 2
Förkortningar 3
1 Inledning 4
2 1951 års flyktingkonvention 7
2.1 Vad är flyktingessensen i konventionen? 7
2.1.1 ”på grund utav välgrundad fruktan” 8
2.1.2 Förföljelse 8
2.1.3 Skyddsgrupper 9
2.2 Sammanfattning av konventionens flyktingessens 10
3 Afrikanska Flyktingkonventionen 12
3.1 Den Afrikanska konventionens flyktingessens 12
3.1.1 Orsakskriterier 13
3.1.2 Tvång 14
3.1.3 Korsande av landsgräns 15
3.2 Sammanfattning konventionens flyktingessens 15
4 Konventionernas ”grundflykting” 16
4.1 Essensen i flyktingdefinitionerna 16
4.1.1 ”Välgrundad orsak” 17
4.1.2 Tvång 17
4.1.3 Orsakskriterierna 18
4.2 Sammanfattning ”flyktingessensen” 19
5 Klimatflyktingar 20
5.1 Varför flyr människor miljöförändringar? 20
5.2 Vem är ”klimatflykting”? 22
5.3 Sammanfattning ”klimatflyktingar” 25
6 Framtidsutsikter för flyktingdefinitionen 26
6.1 Staten och Flyktingkonventionen 26
6.2 Påverkan på ”traditionella” flyktingar 28
7 Slutsats 30
7.1 Slutdiskussion 30
Referenser 33
Övrigt referensmaterial 33

Förkortningar

EU	European Union (eng), Europeiska Unionen (sv)
FN	Förenta Nationerna
IDP	Internally Displaced Person
UN	United Nations (eng), Förenta Nationerna (sv)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees

1 Inledning

Under 2000-talet har ”klimatflyktingar” uppmärksammats mycket i media, men klarhet i vem som är ”flykting” i sammanhanget har saknats. Idag förutspås att år 2050 kommer människor som flyr undan miljöförändringar, främst beroende på klimatförändringar, att stiga till allt mellan några tiotals miljoner och till ca en miljard, om detta är sant eller inte är inte den uppsats syfte att avgöra. Men ett klargörande om vilka av dessa människor som är *flyktingar* kan då få en avgörande roll vad gäller chansen till hjälp och stöd för dessa människor.

Idag pågår diskussionen angående det ”traditionella” användandet av begreppet flykting så som flyktingkonventionen definierar flyktingar i artikel 1a(2), och hur vida denna tolkning och konvention är användbar eller förlegad.[1] I diskussionen finns två sidor en som är för ett bevarande av den ”smalare” tolkningen av begreppet, och de som vill vidga och omtolka konventionen och definitionen för att inkludera fler människor. Främst med tanke på den eventuella grupp av ”klimatflyktingar” som kan komma att kräva stora resurser i framtiden. Det är i den här diskussionen som denna uppsats har sin startpunkt. Syftet i denna uppsats är att genom analys av ”1951 års konvention angående flyktingar” och ”1969 års konvention angående de speciella omständigheterna för flyktingar i den afrikanska kontexten” finna grundkriterier och essensen av vad som utgör en ”grundflykting” idag. Genom användandet av dessa kriterier tänker jag sedan utreda om så kallade ”klimatflyktingar” kan anses vara flyktingar på det elementära planet, och vad en inkludering i flyktingkonventionerna skulle kunna leda till. Huvudfrågorna som ställs är; vad är kärnan i flyktingbegreppet enligt 1951 års flyktingkonvention och den Afrikanska flyktingkonventionen? Kan människor som flyr på grund av miljöförändringar vara ”grundflyktingar” enligt kärnkriterierna? Vilken risk finns för ”traditionella” flyktingar vid en inkludering av exempelvis ”klimatflyktingar” i flyktingstatusen? Och, vilken är staters troliga respons på en sådan inkludering?

Diskussionen angående en vidgning utav nuvarande tongivande flyktingdefinition är idag mycket aktuell. Jag har därför valt att använda mig av så nytt material som möjligt. Detta har resulterat i att jag använt artiklar och rapporter från 2000-talet. I mitt val försöker jag spegla den bredd som finns i diskussionen och har därför försökt att sprida min användning av litteratur till de två motpolerna i diskussionen. Då jag sökt böcker i ämnet har jag också försökt välja från 2000-talet och för att valt att endast leta efter de som har visat en ”bred” bild av flyktingbegreppet och som samtidigt speglat den pågående diskussionen. De som påverkat mig mest i mitt arbete är Satvinder Singh Juss och Lauren Westra. Deras båda böcker är *för* en förändring av 1951 års flyktingkonvention och den definition som därigenom har blivit dominerande och tongivande. Böckerna är båda skrivna i syfte att inkludera ”klimatflyktingar”, men Juss diskussion kan också röra andra grupper av människor som utesluts ur flyktingdefinitionen, så som IDPs. Han försöker inkludera ”klimatflyktingar” genom att använda sig av redan existerande 1951 års flyktingkonvention och dess efterföljare. Westra är inriktad på att inkludera ”klimatflyktingar” och utreder i denna bok endast deras utsikter av en inkludering. Hon står för bildande av en ny

[1] För mer information se böcker och artiklar i litteratur listan

”egen” klimatflyktingkonvention vilket Juss inte berör närmare. Dessa två böcker visar tydligt på den bredd som finns som vad gäller den ena sidan av diskussionen. Vad gäller den motsatta sidan, den som är för bevarandet av definitionen så som den ser ut idag finns bland andra FN Alexander Betts, vilken jag tagit stort intryck av. Han beskriver de problem som en inkludering och vidgning av begreppet flykting skulle kunna ha på de ”traditionella” flyktingar som finns idag. Bland annat nämner han ekonomiska svårigheter och risken för osynliggörandet av dessa flyktingar. Det är dock inte någon av ”sidorna” i diskussionen som anser att ”klimatflyktingar” *inte* borde få någon hjälp. Men vad gäller de som är för ett bevarande av den gamla definitionen anser de att ansvaret bör ligga på respektive stat. Mitt primärmaterial har främst varit de två berörda konventionerna och tillhörande handbok, respektive, utvärdering.

Begreppen är till viss del konstruerade för denna uppsats syfte. Jag har valt att omkonstruera begreppet ”klimatflykting” för att illustrera de människor som flyr på grund utav stora miljöförändringar i sin närhet, vilket jag anser mer korrekt med tanke på det engelska ordet för dessa flyktingar ”environmental refugees”. ”Miljöförändringar” kan här vara icke-antropogena och antropogena förändringar. Med ”nordväststater” menas i denna uppsats de länder som ligger i nordvästra Europa, USA och Australien.[2] Jag har valt att skilja på begreppen flyktingstatus, flykting och grundflykting. Flyktingstatus är här den rättstatus som en, av mottagarstaten ”erkänd” flykting får. Flykting är använt som benämning på de människor som lever upp till 1951 års flyktingkonvention och den Afrikanska flyktingkonventionen flyktingdefinition i respektive jurisdiktionskontext. Grundflykting är använt som benämning på de människor som inkluderas av de kriterier som utgör kärnan i att vara flykting, med hänsyn till en gemensam tolkning av 1951 års Flyktingkonvention och den Afrikanska konventionen. Grundflykting är här ett normativt begrepp där kraven på att vara flykting enligt en specifik konvention, eller att uppnå flyktingstatus och få asyl, inte nödvändigtvis uppfylls. Med ”traditionella flyktingar” menas här de flyktingar som idag kan uppnå flyktingstatus och vara flykting enligt 1951 års flyktingkonvention eller andra flyktingkonventioner i sin specifika jurisdiktion.

I denna uppsats jämförde jag ”1951 års konvention angående flyktingar” och ”1969 års konvention angående de speciella omständigheterna i den afrikanska kontexten”. Jag har främst analysera de definitioner som konventionerna behandlar i sina respektive inledande artiklar. För genomförandet av analysen valde jag att leta efter de kärnkriterier och begrepp som dessa definitioner vilar på. De begrepp som jag ifrågasatte var ”förföljelse”, ”tvång” och ”välgrundad fruktan”. Jag har jämfört konventionerna och ”byggt” en kriteriegrund för att använda i definieringen av nya flyktinggrupper. I slutet av uppsatsen valde jag att testa detta ”verktyg” på människor som flyr miljöförändringar, så kallade ”klimatflyktingar”. För att göra detta var jag först tvungen att se till vem som idag kallar sig ”klimatflykting” och vilka speciella händelser som

[2] De vanligaste förekommande nämnda länderna i litteraturen.

ligger till grund för detta. Jag gjorde det genom att analysera EACH-FOR projektets rapport angående människor som flyr miljöförändringar men också genom annan litteratur och artiklar från UNHCR som berör ämnet.

2 1951 års flyktingkonvention

Ofta hänvisas det idag till 1951 års flyktingkonvention (härefter Flyktingkonventionen) då frågor om flyktingars rättigheter och staters skyldigheter gentemot dessa diskuteras. De flyktingkonventioner som tillkommit efter 1951 har endaste en regional och lokal ”rättsstatus” och ses ofta som ett tillägg till Flyktingkonventionen.

Flyktingkonventionen skrevs med tanke på alla de människor som var på flykt i Europa efter andra världskriget. Detta går att spåra i den ursprungliga konventionstexten där endast ”den som till följd av händelser, som inträffat före den 1 januari 1951[…] icke önskar att begagna sig av [sitt] lands skydd[…]”[3] räknades som flykting, och det stater kunde välja att hjälpa människor från hela världen *eller* endast från Europa. Dessa begränsningar bortsågs senare från genom 1967 års tilläggsprotokoll som är gällande än idag, men står fortfarande skrivna i konventionen.[4]

Detta kapitel kommer utreda vad som är kärnar i Flyktingkonventionens definition av flyktingar. Frågan som ställs är ”vad är minimum kriterierna för att definieras som en flykting enligt Flyktingkonventionen?”. Utgångspunkten kommer att finnas i Flyktingkonventionens artikel 1a(2) och i UNHCR:s *handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställandet av flyktingars rättsliga ställning*.

2.1 Vad är flyktingessensen i konventionen?

För människor som inkluderas i Flyktingkonventionen finns det ett skydd för den enskilda individen och av dess rättigheter. Staters agerande gentemot flyktingar och staters skyldighet att agera i de fall flyktingar söker asyl är även det reglerat i Flyktingkonventionen. Skyddet som ges individen är en god anledning till varför det kan ses som eftertraktat att inkluderas i konventionen av grupper som är exkluderade ur denna, och därigenom skyddet den ger. Definitionen av flyktingar består av en uttömmande lista på vilka grunder, och vilka omständigheter, människor kan inkluderas under konventionens skydd. Artikel 1a(2) behandlar denna definition:

> ”den som […] i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällgrupp eller politisk åskådning befinner sig utanför det land, vari han är medborgare, samt är ur stånd [eller] icke önskar att begagna sig av sagda lands skydd […]”

[3] 1951 års flyktingkonvention, artikel 1a(2)

[4] 1967 års tilläggsprotokoll till 1951 års flyktingkonvention, artikel 1(2) och 1(3)

Det samma gäller för personer som inte är medborgare i något land, men istället för ”vari han är medborgare” är det i det land ”han tidigare haft sin vanliga vistelseort”.

2.1.1 ”*på grund utav välgrundad fruktan*”

Flyktingkonventionen inkluderar endast de människor som flytt på grund av välgrundad fruktan för förföljelse och samtidigt tillhör en utav de skyddsgrupper som listats i artikel 1a(2). Att avgöra vad som är *välgrundad* fruktan är dock svårt. UNHCR skriver i sin handbok om problemet med att hitta en universellförklaring på begreppet, och har samtidigt skrivit ner ”sin egen” definition.[5] Enligt UNHCR:s handbok är fruktan en subjektiv känsla som endast individen själv kan avgöra om den känner. Om känslan sedan är *välgrundad* är ”mottagarstatens” sak att avgöra. Riktlinjer för hur stater ska gå tillväga för att avgöra vad som är välgrundat finns i handboken. Hänsyn till situationen i hemlandet ska tas, om individen är utsatt för risker på grund utav att han eller hon är en känd person, är mycket öppen med åsikter eller annan orsak till att individen nu söker tillflykt i annan stat.[6] Men i grunden är något välgrundat när individens liv, eller frihet är hotad. Hanteringen av ansökningar är därför unikt för varje fall då det är individens speciella omständigheter som utredas, för att sedan avgöra om hot mot *liv* eller *frihet* finns.

2.1.2 Förföljelse

Förföljelse är det enda brott som Flyktingkonventionens erkänner flyktingstatus för. Vad som är förföljelse är dock omtvistat.[7] Enligt UNHCR är förföljelse handling som leder till hot mot liv eller frihet, eller grovt kränker mänskliga rättigheter. Grunden till detta lägger UNHCR i artikel 33 i Flyktingkonventionen som klarargör att ”stat må icke […] utvisa eller avvisa flykting till gräns varest hans liv eller frihet skulle hotas [på grund utav tillhörighet till någon av skyddsgrupperna]”.[8] Vad som räknas som grovt kränkande mot mänskliga rättigheter klargörs inte av UNHCR och lämnas därför till varje stat att själv avgöra. En viktig aspekt att ta hänsyn till är nexus mellan förföljelse och individens tillhörighet till någon av skyddsgrupperna. Här återkommer igen den tyngd som läggs på det individuella fallet eftersom det inte går att sätta upp någon ”mall” för vilka brott som är tillräckligt allvarliga för att människor ska känna en välgrundad fruktan för *förföljelse*. Om förföljelsen är välgrundad hör inte bara ihop med den

[5] UNHCR handbok, § 37-§ 51

[6] UNHCR handbok, § 52 & § 53

[7] Westra, L. (2009) s. 152-153

[8] 1951 års flyktingkonvention, artikel 33

presumtiva flyktingen, utan också vem aktören (förövaren) är. Konventionen själv förtäljer inte om denna aktör måste vara mänsklig eller om det kan vara exempelvis ”naturliga” fenomen som påverkan på klimatet. Aktören måste dock vara av tillräcklig vikt och ställa till med tillräcklig skada för att en individ ska kunna räknas som flykting. Enligt handboken betyder detta att aktören är en stat eller en annan betydelsefull grupp, eller organisation.[9] Det finns en brist i skyddet av de människor som flyr från stater som misslyckats så kallade ”faild states”[10] då denna typ av diskussion angående staters medverkan som brottsförbrytare måste finnas. Anledningen är att om det inte är staten som ”bedriver” förföljelse eller begår brott som skapar fruktan för sådan, så kan det vara mycket svårt att bevis att denna fruktan är välgrundad. Detta utesluter många av de människor som drabbas av svårigheter som ofta följer efter en stats kollaps.

Då en individ tvingas lämna sitt hemland på grund utav fruktan för förföljelse är första gången som han eller hon kan hävda sitt flyktingskap. Ansvaret för att skydd en person som fortfarande befinner sig inom gränserna för sitt hemland ligger på staten ifråga och individen är då *inte* skyddad enligt Flyktingkonventionen. Människor som tvingas fly inom landet kallas för IDPs, internal displaced people[11]. Denna uppsats kommer dock inte att närmare gå in på de speciella omständigheter som rör dessa människor då de inte alls inkluderas i dagens flyktingdefinition. För de människor som flyr räcker det inte med att bara lämna sitt land utan det krävs också en ovilja, eller att individen är ur stånd att återvända till den berörda staten. Skälet till oviljan eller förhindret måste dock vara kopplad till den fruktan för förföljelse som individen lämnat landet på grund utav. Alla dessa kopplingar måste inte alltid vara tydliga för individen själv.[12]

2.1.3 Skyddsgrupper

Individens grupptillhörighet och nexus till fruktan för förföljelse, är en mycket viktig faktor i definitionen av flyktingar. Utan nexus häremellan kan inte människor räknas som flyktingar enligt Flyktingkonventionen. Vilka är då skyddsgrupperna? Enligt konventionen räknas ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp och politisk åskådning som de grupper som står under konventionens skydd.[13] Problemet är, att även om listan är uttömmande, så är den inte

[9] UNHCR handbok, § 65

[10] För vidare läsning: Juss, S. S. kapitel 4 ”faild states”

[11] Guiding principles on internal displaced, intro. § 2

[12] UNHCR handbok, § 46

[13] 1951 års flyktingkonvention, artikel 1(2)

förklarande. UNHCR har genom sin handbok försökt förklara vad som menas med de olika grupperna, men den är endast exemplifierande och lämnar över mycket av tolkningsansvaret till enskilda stater.[14] Speciellt tillhörighet till viss samhällsgrupp lämnar möjligheten till egen tolkning öppen. Denna grupp har utvecklats under årens lopp vilket går att tyda i inkluderingen av homosexuella i definitionen av en viss samhällsgrupp[15]. Detta lämnar dörren öppen till fler grupper av människor inkluderas av skyddet som flyktingkonventionen ger.

När det gäller nexus mellan skyddsgrupperna och välgrundad fruktan för förföljelse så är spelar det stor roll hur individen personliga förutsättningar ser ut. I de fall individen har varit en tidigare känd person i landet på grund av sina åsikter kan detta räcka för att han eller hon ska kunna räknas som flykting. Är personen helt okänd kan det dock bli svårare att bevisa att fruktan för förföljelse är lika välgrundad.[16] I kapitlets föregående avsnitt finns en framträdande roll av individen som flykting. Denna bild är i de flesta fall riktig. I väldigt få fall kan en grupp av människor bli accepterade som flyktingar, men det är bara under en viss tid och alla fall utreds i efterhand. Förfarandet kallas för *prima facie*[17]. Anledningen till att man ibland väljer att använda sig utav denna metod är att det ibland blir ett mycket stort tryck från en grupp och för att kunna hantera detta väljer man att använda sig av *prima facie*. Trots att stater ibland väljer att behandla en hel grupp som flyktingar är det ändå i slutändan individens speciella omständigheter som avgör om han eller hon är en flykting.

2.2 Sammanfattning av konventionens flyktingessens

För att kunna inkluderas av Flyktingkonventionens definition av flyktingar krävs det att man uppfyller fyra mycket tydliga kriterier, som sedan är kopplade till två andra komponenter som också spelar en stor roll vid avgörandet om individen är flykting eller ej.

De fyra kriterierna är; välgrundad fruktan för förföljelse. Hot om livet eller mot friheten. Grupptillhörighet till minst en av de fem skyddsgrupperna. Att individen avsagt sig skyddet från sitt hemland genom att lämna dess territorium.

---

[14] UNHCR handbok, § 68

[15] Bem, K. (2007), s. 89-94 & 178-182, Black, R. (2001) s. 69

[16] UNHCR handbok, § 43

[17] UNHCR handbok, § 44

Nexus måste finnas mellan alla de fyra olika kriterierna för att individen ska kunna få en erkänd flyktingstatus i rättslig mening. Det finns sedan två andra komponenter som också är viktiga att ta hänsyn till vid avgörandet om individen är flykting eller ej.

De två komponenterna är; individens speciella omständigheter och aktören.

Individens speciella omständigheter betyder som jag nämnt innan; situationen i hemlandet, individens karaktär, om individen är känd eller riskerar att bli det och så vidare. Aktören kan ha en mycket stor påverkan i avgörandet om individens *välgrundade fruktan för förföljelse*. Om aktören inte är av tillräckligt stor vikt, kan individen bli hänvisad till att söka skydd hos sin egen stat då ansvaret kan anses ligga på denna.

I analysen av flyktingdefinitionen i Flyktingkonventionen syns det tydligt att det är lätt för människor att hamna ”mellan stolarna” i fall där den egna staten inte kan, eller av andra själ, ej ger individen den hjälp som krävs. Och tillflyktsstaten inte anser att individen uppfyller de krav som skulle kunna ge ett skydd under Flyktingkonventionen. Detta är bland annat vad som händer i ”faild states” och för de människor som flyr klimatet.

3 Afrikanska Flyktingkonventionen

Efter Flyktingkonventionen skrevs var den första regionala flyktingkonventionen 1969 års konvention om särskilda aspekter på flyktingproblem i Afrika (härefter Afrikanska flyktingkonventionen). Anledningen till att den skrev var att OAU, Organisationen av Afrikanska stater, ansåg att Flyktingkonventionen inte täckte in de anledningar till att människor flydde vad gällde den afrikanska kontexten. I konventionstexten går detta att spåra tydligt. Speciellt i tillägget till den ”traditionella” definitionen av flyktingar som finns i Flyktingkonventionen, artikel 1(2) som lyder:

> ”The term ’refugee’ shall apply to every person who, owing to external aggression, occupation, foreign domination or events seriously disturbing public order in either part or the whole of his county of origin or nationality, is compelled to leave his place of habitual residence in order to seek refuge in another place outside his country of origin or nationality”.[18]

Den Afrikanska flyktingkonventionen är menad att samverka med Flyktingkonventionen i den afrikanska kontexten[19]. Eftersom att denna konvention har en mycket bredare inkludering av människor är den mycket intressant för den nuvarande debatten angående en utvidgning av Flyktingkonventionen, men också angående ”klimatflyktingar” som denna uppsats senare kommer behandla.

Meningen med detta kapitel är att analysera vad som är den Afrikanska flyktingkonventionens definition av flyktingar. Den fråga som jag då vill ha svar på är, ”vad är minimum kriterierna för att räknas som flykting enligt den Afrikanska flyktingkonventionen?”. Utgångspunkten ligger främst i den Afrikanska flyktingkonventionen artikel 1(2) och i 2001 års utvärdering av konventionen gjord av George Okoth-Obbo.

3.1 Den Afrikanska konventionens flyktingessens

Många som ställer sig kritiska till Flyktingkonventionen anser att regionala och lokala verktyg, som den Afrikanska flyktingkonventionen, är bättre ämnade för att ta hand om flyktingströmmarna.[20] I den Afrikanska flyktingkonventionen finns det ett ”support” system liknande det i Flyktingkonventionen gällande individens rättigheter och staters skyldigheter. Det

[18] Afrikanska flyktingkonventionen, artikel. 1(2)

[19] Okoth-Obbo, G. (2001) s. 87-88 & 98-99

[20] Juss, S. S. (2007) s. 192

finns dock skillnader. Frivilligt återvändande till hemland är en mycket tydlig sådan, vilket betyder att stater inte får avisa människor med tvång.[21] En annan skillnad är det som detta kapitel ska behandla, artikel 1(2), definitionen av flyktingar.

3.1.1 Orsakskriterier

I den Afrikanska flyktingkonventionens tilläggs definition, nämns inte begreppet förföljelse. De hotkriterier som finns här är istället, *extern aggression, ockupation, utländskt herravälde och händelser som allvarligt stör allmän ordning*. Här syns tydliga spår från den tid då konventionen skrevs, slutet på kolonialtiden då det var mycket oroligheter på kontinenten.

Dessa hotkriterier är inte på något vis klart definierade vad gäller de brott som krävs för att de ska träda i kraft. Händelser som allvarligt stör allmän ordning, är det hotkriterium som öppnar upp mest för nya grupper av flyktingar då det finns mycket stora tolkningsmöjligheter. Hur hotkriterierna ska tolkas är upp till varje stat, vilket artikel 1(6) i konventionen slår fast. Problemet blir då att stater kan försöka ta sig ur ansvaret genom att tolka hotkriterierna mycket snävt. Det finns dock vissa riktlinjer för stater att förhålla sig till. Dessa riktlinjer påminner något om de som finns i Flyktingkonventionen då det gäller riktlinjer för vad som är välgrundad fruktan för förföljelse. I den Afrikanska flyktingkonventionen går dessa riktlinjer att tyda i artikel 2(2), de är: *hot mot livet, hot mot friheten* och *hot om fysisk skada*. Om dessa hot finns som bakomliggande tanke till att ”hotkriterierna” uppstår och, eller påföljd till dem, är det staters skyldighet att ingripa då individen uppfyller de andra krav som definitionen anser vara minimum för en flykting.

Till skillnad från Flyktingkonventionen, är denna konvention mer flexibel vad gäller grupper av flyende människor. Artikel 1 inkluderar både det individuella perspektivet genom paragraf ett och det mer flexibla perspektivet genom paragraf två. Här kommer fokus dock ligga på paragraf två i artikeln.

Det står i början av artikeln att flyktingar är; varje människa som tvingas lämna sitt land, på grund utav något utav hotkriterierna i artikeln. Bara denna formulering visar på ett nytt synsätt vad gäller grupper av flyktingar. Varje person betyder alla de människor som drabbas av exempelvis extern aggression, kravet att utgå från varje individs speciella bakgrund blir då inte lika viktigt. I den afrikanska kontexten var och är det näst intill tvunget att ha denna flexibla syn, då det ofta handlar om stora grupper människor som flyr av olika skäl. Konventionen innehåller dock stöd

[21] Afrikanska flyktingkonventionen, artikel 5 (1-5)

även för individperspektivet, speciellt vad gäller människor som har blivit nekade asyl men inte kan återvända till hemlandet. Den individuella situationen tas då i beaktande och personen kan få uppehållstillstånd av det land individen *ursprungligen* kom till som flykting.[22] I detta fall krävs det en mer individuell syn på flyktingskapet. Idag finns det också en tendens att se mer individuellt på flyktingskap än vad stater gjorde förr.[23]

3.1.2 Tvång

I tilläggsartikeln i konventionen har begreppet förföljelse ”gett plats” åt begreppet tvång. Det är inte längre på grund utav en fruktan för förföljelse som individen måste lämna landet, även om detta kriterium fortfarande finns i artikel 1(1), utan det är på grund utav en känsla av tvång. Vad är då en tvingande känsla och hur kan den rättfärdiga flyktingstatus.

Känslan av tvång är kopplad till de hotkriterier som jag tidigare nämnt och om det föreligger hot mot livet, friheten eller om fysisk skada. Det behöver dock inte finns något nexus till alla kriterier utan endast en utav dessa för att fastställa ett presumtivt flyktingskap. Tvång är en subjektiv upplevelse, och det kan därför vara mycket svårt för mottagarlandet att avgöra om detta har föregått beslutet att fly. Det är då kopplingen till hotkriterierna blir mycket viktig för individens chanser att få stanna inom landet. Det är intressant att notera att under 1960-70 talet var det få länder i Afrika som faktiskt såg till om människor som flydde hade tillräckligt själ, utan de lämnade ”portarna öppna”.[24] Det är först på senare tid, 1980 och framåt, som en mer restriktiv syn på flyktingar har börjat användas.

En viktig aspekt som har att göra med känslan av tvång, är den aktör som skapar denna känsla genom att hota människors live, frihet, och fysisk hälsa. Aktören kan här vara staten, eller annan dominerande grupp eller organisation. Den kan också vara en utomstatlig grupp eller en annan stat. Det skulle här också kunna vara olika naturkatastrofer eller andra katastrofer som är ett hot mot människor, speciellt i förhållande till ”störning av allmän ordning”. Vem aktören är kan tvistas om då det inte finns några direkta ”förhållningsregler” i konventionen. Men genom att utgå från vilka de fyra hotkriterierna är går det att skaffa riktlinjer för vilka aktörer som *kan* sättas i samband med flykten, exempelvis utländsk stat eller en grupp människor.

---

[22] Afrikanska flyktingkonventionen artikel 2(5)

[23] Rutinwa, B. (2002) s. 12

[24] Rutinwa, B. (2002) s 15-16

3.1.3 Korsande av landsgräns

I den Afrikanska flyktingkonventionen gäller, precis som i föregående konvention, att individen måste korsa landsgränsen innan den kan inräknas under det skydd som konventionen ger. Det finns dock oklarhet i hur utbrett hotkriterierna måste vara. I artikel 1(2) står det att hotkriterierna endast behöver finnas i delar av landet för att de ska träda i kraft. Sedan följer att människor kan kalla sig för flyktingar först när de lämnat sitt hemland och sökt tillflykt till annat land. I denna konvention krävs det inte att aktören är staten eller likvärdigt dominerande grupp, det krävs inte heller att staten är fungerande för att människor ska kunna tillgodoräkna sig flyktingstatus. Vid avgörandet angående vad som krävs för en välgrundad flykt är det viktigt att se till känslan av *tvång* och om den ligger till grund för individens beslut att fly. Men också att nexus till hotkriterierna som nämnts ovan finns att finna.

3.2 Sammanfattning konventionens flyktingessens

I den Afrikanska flyktingkonventionens artikel 1(2) så framträder fyra olika kriterier som minimum kravet för flyktingskap. Det finns också två komponenter som inverkar vid avgörandet om eventuellt flyktingskap.

Kriterierna är; hot mot livet, friheten eller fysisk skada, någon utav ”hotkriterierna” *extern aggression, ockupation, utländskt herravälde* och *händelse som allvarligt stör allmän ordning*, känsla av tvång att fly landet och att individen eller gruppen avsäger sig sin stats skydd genom att lämna landet. Dessa kriterier måste vara kopplade till varandra för att individen eller gruppen ska kunna hävda flyktingskap.

Komponenterna är; aktören och individens eller gruppens vanliga vistelseort. Beroende på *vem* aktören är och *var* individen eller gruppen har sin vistelseort kan tvånget att lämna landet vara mer eller mindre välgrundat, och därigenom mer eller mindre troligt att mottagarlandet anser individen eller gruppen vara flykting.

Då det inte finns någon handbok eller förklarande dokument så kan mottagandet av flyktingar skifta mycket mellan olika stater. UNHCR:s handbok gällande Flyktingkonventionen går till viss del att applicera på denna konvention, och då främst artikel 1(1). Konventionen kan dock få en stor betydelse i framtiden då eventuella flyktinggrupper börjar ställa högre krav på att inräknas i det skydd som flyktingstatus ger.

4 Konventionernas ”grundflykting”

Jag ska nu jämföra de två konventionerna för att finna vad essensen i flyktingdefinitionen utifrån dessa är idag. Möjligheten med ett universellt verktyg där minimum kraven för kärnan i flyktingdefinitionen skulle kunna användas vid fastställandet av nya gruppers eventuella flyktingskap, detta verktyg är dock endast menat att användas i denna uppsats. Även om verktyget inte kan användas för att ge människor ”rättstatus” kan det ändå skapa normativa riktlinjer *för stater*, och skapa en medvetenhet *i stater* för vad flyktingskap innebär. UNHCR har redan breddat sitt ansvarsområde vad gäller grupper som står under deras beskydd. De har då också inkluderat både den Afrikanska flyktingkonventionen och Cartagenas flyktingkonvention i ”sin definition” av flyktingar[25]. Detta ger ett visst stöd för en gemensam kriteriegrund gällande flyktingskap. Att ändra på lokala, regionala och universala lagar gällande flyktingar kan dock ta lång tid och ett motstånd till ändring finns.[26] Frågan som kommer att ställas i detta kapitel är, ”vad är den gemensamma essensen i flyktingdefinitionerna?”

4.1 Essensen i flyktingdefinitionerna

För att svara på detta kapitels fråga är det nödvändigt att se till likheter mellan de två konventionerna, men även olikheter som står för fundamentala kriterier i varje definition. Även om de båda konventionerna är olika anser jag att de kan ”vävas samman” då den Afrikanska flyktingkonventionen *egentligen* endast är en förlängning och utveckling av 1951 års flyktingkonvention. Ytterligare stöd för att denna gemensamma tolkning skulle kunna göras, kommer från konferensen angående flyktingars och statslösas rättsliga ställning, som uttrycker;

> ”förhoppningen om att konventionen angående flyktingars rättsliga ställning kommer att ha värdet av ett exempel som får återvärkningar utöver sin kontraktsenliga räckvidd och att alla stater vägleds av den […]”[27]

[25] Betts, A. (2009) s. 53f

[26] *Se exempelvis:* Betts, A.(2009), Bhatt, A. (2001), Westra, L. (2009) & Juss, S. (2007)

[27] Konferensen angående flyktingars och statslösas rättsliga ställning, artikel IV(e)

4.1.1 ”Välgrundad orsak”

En gemensamma utgångspunkterna för flyktingdefinitionerna är kravet på en välgrundad orsak att lämna landet. Jag utläser från konventionerna att en välgrundad orsak är när individens, eller gruppens, *liv, frihet* och *fysiska välmående* är i fara. Om någon utav dessa tre kategorier uppfylls kan individen vara en eventuell flykting. Ofta går dock de tre in i varandra då exempelvis hot mot livet i sig innebär en fara för fysisk skada. Det kan här diskuteras vad som borde inkluderas i hot mot livet, friheten eller fysisk skada. Häri avses dock anledningar som direkt leder till dessa tre kategorier av hot, exempelvis svält, inskränkningar på religionsfrihet, åsiktsfrihet och godtyckligt arresterande. Vad som leder till fysisk skada måste inte vara en direkt handling, utan kan också vara indirekt handling som leder till fysisk skada så som att den egna staten inte kan eller vill ta sitt ansvar vid tillexempel svält, vattenbrist och våld. Det kan här diskuteras om inte andra grundrättigheter borde ingå i definitionen av välgrundad orsak, men dessa tre är de som specifikt nämn i konventionerna.

4.1.2 Tvång

Känslan av att tvingas lämna sitt hemland är närvarande i båda konventionerna, även om det inte är uttalat i Flyktingkonventionen. Individen kan vara tvingad att lämna sitt land antingen på grund av någon utav de hot som målas upp i artikel 1(2) i den Afrikanska konventionen eller så kan det vara på grund av fruktan för förföljelse som individen tvingas lämna landet. Om individen däremot inte känner detta tvång och om tvånget inte är välgrundat så kommer han eller hon inte heller att kunna räknas in under flyktingdefinitionen. Anledning är att om ett tvång inte finns så kan också den egna staten hjälpa individen eller så kan individen flytta *inom* det egna hemlandet. Därför är tvång en mycket viktig del i tolkningen av flyktingessensen. Gränsövergången är vad som blir följden utav känslan av tvång. Men också ett kriterium som måste till för flyktingskap.[28]

Aktörens roll har också betydelse för den presumtiva flyktingen främst gällande kriteriet tvång. Tolkningarna av aktören går isär något. Detta är dock inget problem eftersom att det är ointressant *vem* aktören är och det intressant är, *hur stor vikt* aktören har för människorna som flyr. Kopplingen till *vad* människor flyr är också mycket viktig i detta sammanhang. Eftersom att det kan avgöra vem som är en betydande aktör och inte. Aktören måste ha tyngd nog att hota

[28] Bugnion, F (2001) s.22

människors liv, frihet eller kunna hota med fysisk skada och därigenom skapa ett tvång att fly. Men den ska också kunna göra detta genom de kriterier som ställs upp i definitionerna. De aktörer som UNHCR har uppmärksammat i sin handbok har varit stater, dominerande organisationer eller grupper. Men när det gäller den Afrikanska definitionen så kan fler aktörer räknas in. Stora företag, klimatförändringar och miljöförändringar är tre av de aktörer som här kan ha en mycket stor påverkan. Vad detta visar är att det är den påverkan som aktören har på individens liv som avgör om den fruktan och det tvång som individen då känner kan leda till flyktingstatus.

4.1.3 Orsakskriterierna

När det gäller vilka händelser och hot som leder till att människor flyr och då blir flyktingar, går definitionerna isär. Enligt Flyktingkonventionen är det *förföljelse* på grund utav individens grupptillhörighet mycket betydelsefull. Konventionens skyddsgrupper är *ras-, nationalitets-, religiös-, politisk-,* och *viss samhällsgrupp.* I den Afrikanska flyktingdefinitionen är det inte grupptillhörigheten som är intressant utan vilka ”hot” som ligger till grund för människors vilja att fly. De ”hot” som definieras är, *extern aggression, ockupation, utländskt herravälde* och *händelse som allvarligt stör allmän ordning.* Det som är intressant här är båda konventionernas kategoriserande av människor till mer hanterbara grupper. Att göra detta underlättar arbetet med att hjälpa människor. Utan någon definition på vem som ska hjälpas och inte så är risken att ingen blir hjälpt då det inte finns någon konkret grupp att stötta med de medel som konventionerna tillhandahåller.[29] Eftersom dessa kriterier är mycket viktiga för båda konventionerna måste alla dessa kriterier vara kvar. Förföljelse kommer då att räknas till ”hoten”. Dessa två olika grupper kan samverka eller verka var för sig för att ge individer skydd i egenskap av att vara flykting. Det krävs inte att mer än en av dessa orsaker uppfylls, förutom vid fallet förföljelse. För att räknas som förföljelse måste det vara kopplat till någon utav de skyddsgrupper som Flyktingkonventionen nämner.

Vad gäller frågan om ifall essensen utav en flykting vilar i gruppen eller individen så måste detta vara flexibelt för att de grupper som hotas av ovanstående ”hotkriterier” ska kunna räknas som flyktingar. Det måste dock finnas en koppling mellan tvång, orsakskriterier, aktören och de individer som gruppen består av. Nexus mellan gruppen och välgrundad orsak till flykt måste också finnas vilket gör att hänsyn till individen tas. Kopplingar mellan grupptillhörighet eller en

[29] Bugnion, F. (2005) s. 40

grupp människor som drabbas av samma ”hotbild” kan antas ha liknande orsak och välgrundad känsla av ett tvång att fly.

4.2 Sammanfattning ”flyktingessensen”

Kärnan i flyktingdefinitionen består av fem viktiga kriterier, det finns också två komponenter som inte är avgörande för om människor räknas som flyktingar eller ej, dessa är det flexibla individ-, och grupperspektivet och aktören. Den första komponenten avgör hur människor ska behandlas vid asylsökandet, som en grupp eller som individer och den andra kan inverka på om det finns en välgrundad orsak till att fly.

De fyra kriterierna; välgrundad orsak, förutsätter förekomsten av hot mot livet, friheten eller hot om fysisk skada. Känslan av tvång att lämna landet. Gränsövergång för skydd i annan stat, och orsakskriterierna eller grupptillhörigheten.

Alla dessa fem kriterier måste samverka för att en individ, eller grupp, ska kunna räknas som flykting. De fyra sista bygger på att det finns en välgrundad orsak till tvång och fruktan som bygger på hot mot livet, friheten eller fysisk skada. Utan detta skulle inte behovet av att fly landet finnas och då skulle inte heller människor kunna räknas som flyktingar.

5 Klimatflyktingar

Jag vill nu testa detta ”verktyg” på den grupp av människor som flyr miljöförändringar för att se om delar av, eller hela, gruppen kan räknas som flyktingar enligt den analys jag gjort ovan. Denna grupp människor förväntas inom de närmaste 50 åren öka till 50 miljoner – 1 miljard människor.[30] Idag pågår diskussionen om huruvida dessa människor bör räknas som flyktingar eller inte. Det finns ett mycket litet fåtal som idag räknas in i den ”traditionella” flyktingdefinitionen.[31] På grund av den eventuella stora ökning av flyende som kan komma inom några år, är det relevant att se till om hela eller delar av denna grupp kan räknas som flyktingar i grund och botten.

Vem är ”klimatflykting” egentligen? I vanliga media används ofta begreppet ”klimatflykting” utan att ta hänsyn till den betydelse ”flykting” har som rättsbegrepp. UNHCR och FN är mycket tveksamma till detta användande av ”flykting”, och mycket försiktiga vad gäller deras egen användning utav det.[32] De oroas av att ”klimatflyktingar” som begrepp kan skada det redan existerande ”flyktingsystemet”, istället har FN och dess organ valt att kalla dessa människor för ”environmentally displaced persons”.[33] Åsikterna om begreppet går dock isär, det finns många som hävdar att Flyktingkonventionen måste revideras och att nya konventioner måste skapas för att täcka in de människor som idag allmänt kallas för ”klimatflyktingar”.[34] Det som är intressant för undersökning är här; orsaken till varför människor flyr i relation till vilka händelser och vilka konsekvenser som troligt kommer drabba människor om de stannar i området.

5.1 Varför flyr människor miljöförändringar?

Det finns många olika orsaker till att människor flyr områden som drabbats av allvarliga klimatförändringar. Ofta är det inte på grund utav själva förändringen utan de följder som kommer där av, och inte bara en utan fler av dessa spelar in när människor tvingas lämna sitt hemland.[35] En iakttagelse jag gjorde då jag läste EACH-FOR projektets rapport angående

[30] UNHCR:s hemsida, (2009/12/16) http://unhcr.se/en/News/articles09/article_climate_change_15dec09.html

[31] UNHCR:s hemsida, (2009/06/16) http://www.unhcr.org/4a375c426.html

[32] Riera, J. (2008/11/25) s. 3 http://www.unhcr.org/492eb4e02.html

[33] Riera, J. (2008/11/25) s. 6-7 http://www.unhcr.org/492eb4e02.html

[34] Se litteraturlistan för vidare läsning

[35] Goffart, Marc & Vag, Andras (2009) s.4-5

klimatförändringar och människor som flyr dessa, var att många av de människor som flyr över gränserna, är människor från fattiga områden och utvecklingsländer. Exempel på detta ser vi i delar av Afrika och Asien. Detta kan bero på en oförmåga från staters sida då det gäller att hjälpa människor efter som det inte finns medel att hjälp med. I stater som i sin helhet hotas av miljöförändringar, kan det vara omöjligt att flytta inom staten och då *tvingas* människor att söka tillflykt i annan stat. Här nedan finns en sammanställning på de orsaker som återkommer i framförallt EACH-FOR:s rapport. Det finns främst två kategorier av miljöförändringar, sådana som är icke antropogena förändringar, exempelvis torka, översvämning, klimatförändring och så vidare. Den andra kategorin är antropogena förändringar så som giftutsläpp, dammbyggen, skogsskövling och så vidare.

Icke antropogena orsaker är sådana som kommer av naturen själv, det kan diskuteras huruvida de är accelererade och förändrade av människan eller om de sker som en helt naturlig del av naturen cykel, eller om det är en blandning. Några återkommande teman som leder till flykt utanför hemlandet är bland annat; vattenbrist, erosion, återkommande översvämningar vilket gör marken obrukbar och också kan leda till erosion, ökenutbredning och extrem torka. Detta i kombination med en ekonomiskt instabil stat och/eller utan en stat som kan/vill ta ansvar blir följderna förödande för människorna i drabbade områden.[36]

Det finns flera förändringar som är antropogena till sin natur. Här är de som återkommer oftast i EACH-FOR:s rapport; skogskövling, dammbyggen, vägbyggen städer och urbana miljöer, flygplatser, kärnvapensprängningar, giftutsläpp och överbetning. Listan över hur människor själva bidrar är mycket komplex. Det är inte bara i staten utan det kan också vara genom den enskilda individen och den enskilda gruppen som dessa faktorer uppstår och förstärks. Ibland kan vissa av dessa konsekvenser uppstå på grund av ”naturliga” miljöförändringar som leder till att fler människor tvingas vistas på mindre yta, ett sådant exempel är överbetning. Det finns i antropogen miljöförändring också en helt annan aspekt som vi måste tas hänsyn till i jämförelse mot den angående ”naturliga” orsaker, vilket är frågan om förföljelse. *Om* en stat vid byggande av dammar, vägar, städer och så vidare, alltid anlägger dessa i närheten av en specifik grupp av människor som tillhör någon av de diskrimineringsgrupper som Flyktingkonventionen nämner ökar sannolikheten att flyktingskap går att hävda på grund av förföljelse.[37] Vilket för mig in på

[36] Goffart, Marc & Vag, Andras (2009)

[37] Westra, L. (2009) s. 36-37

diskussionen angående nexus mellan människors flykt undan miljöförändringar och flyktingstatus.

5.2 Vem är ”klimatflykting”?

Jag ska nu försöka utreda om det är möjligt för människor som flyr miljöförändringar att kunna räknas som flyktingar. Utgångspunkten kommer från ovan nämnda ”vanliga” orsaker till att människor flyr klimatet. Denna undersökning är endast menad att utreda om det finns tendenser till flyktingskap hos människor som flyr på grund av miljöförändringar.

Vattenbrist, erosion, återkommande översvämningar, ökenutbredning och extrem torka är några vanliga *icke antropogena* orsaker som tvingar människor att fly till andra länder. Här nedan kommer ett exempel på vad som skulle krävas för att människor som flyr på grund av miljöförändringar ska kunna inkluderas i flyktingskapets och dess normativa grund. Exemplet jag valt är söt-, och grundvattenbrist då vatten är en av de viktigaste förutsättningarna för liv, och då det idag finns stora brister på detta i flera delar av världen.

Då människor lider av svår sötvattenbrist kan detta ha långtgående effekter på livet. För att kunna räknas som flykting räcker det dock inte enbart att lida utav vattenbrist, eftersom detta kan åtgärdas genom humanitärhjälp och omflyttning, åtminstone på kortare sikt. Men när dessa människor inte har någon annanstans att ta vägen inom staten eller när staten inte kan hjälpa till med vattenförsörjningen, då kan människor påverkas i den grad att det skulle kunna leda till flyktingskap. Vid brist på vatten kan människor inte odla grödor eller föda upp boskap eftersom att detta kräver tillgång på vatten. Att flytta vidare har länge använts som ett sätt att justera detta, men idag kan det vara svårt då landgränser är hårt bevakade och vattenbrist ofta kan påverka en hel region.[38] En sådan situation kan snabbt leda till fler problem så som konflikter över territorium, främlingsfientlighet och liknande.[39] Hotet mot människors liv och deras fysiska hälsa blir mycket påtagligt då det är svår brist på söt-, och grundvatten. När detta kombineras med andra orsaker, som saltvattenöversvämningar, som i sin tur leder till att landområden blir obrukbara som betesmark och för odling under en lång tid framöver. Här finns nu det första kriteriet för flyktingskap, hot mot livet genom vattenbris som kan leda till matbrist, sjukdomar och överbetning vilket leder till än värre matbrist och ekonomiskt sämre situation för människor i en redan svårt utsatt situation.

---

[38] Goffart, M. & Vag, A. (2009) s. 43, Okoth-Obbo, G. (2001) s. 95-96

[39] Rutinwa, B. (2002) s. 31

Det andra kriteriet som jag ska se till är om aktören är betydande nog för att kunna påverka människor i så stor utsträckning att de inte kan undfly på annat sätt än att lämna landet. Eftersom det här inte handlar om en direkt eller enbart mänsklig aktör är det svårt att bevisa ”legitimiteten” i aktören som brottsförövare. Det som är av betydelse är i vilken grad aktören påverkar levnadsvillkoren för människor, och i exemplet med vattenbris är påverkan mycket stor och har en förödande effekt, speciellt då den kombineras med exempelvis saltvattenöversvämningar eller överbetning. I vilket *syfte* aktören agerar är inte nödvändigtvis viktigt,[40] utan det är *följden* utav agerandet som här spelar roll. De följder som aktörens handlande leder till måste dock kopplas till ett specifikt orsakskriterium eller till förföljelse av individer på grund utav deras tillhörighet till berörda grupper. Det sistnämnda kan vara svår att bevis då människor flyr på grund utav icke antropogen miljöpåverkan, då naturen inte brukar beskyllas för att ”välja ut sina offer”. Men i samband med en mänsklig medaktör är det inte lika självklart att avskriva detta. Om en specifik grupp människor blir förflyttade till en plats där de med mycket stor sannolikhet kommer bli utsatta för förhållande som hotar deras liv, exempelvis där extrem vattenbrist råder, kan detta räcka för att bevisa att en välgrundad fruktan för förföljelse finns. Det är dock tvunget för flyktingskap att det finns nexus till antingen hot mot liv, frihet eller om fysisk skada för att det ska räknas som välgrundad fruktan. Då det gäller en enbart ”naturlig” orsak till hot mot livet, friheten eller fysisk hälsa så kan detta dock ses som en händelse som *allvarligt stör den allmänna ordningen* i det avgränsade området eller i landet, eller regionen, som helhet.

Nästa steg blir att koppla den välgrundade fruktan för livet, friheten eller för sin fysiska hälsa på grund av orsakskriterierna, till en känsla av tvång att lämna landet. Detta tvång måste *också* vara välgrundat. Den allmänna situationen i landet spelar då en stor roll, men också närvaron utav något av de tre hoten mot liv, frihet och fysisk hälsa. Om det finns en mänsklig medaktör, och förföljelse går att påvisa med koppling till en av skyddsgrupperna så är frågan om flyktingskap inte så svår att avgöra då individen troligen uppfyller de krav som finns i Flyktingkonventionen. Det är dock svårare när det enbart är en ”naturlig” aktör som i exemplet med söt-, och grundvattenbrist. I en sådan situation måste individen, eller gruppen bevisa att de inte kan förflytta sig till en annan del av landet.

I stater där hela landet lider av vattenbrist är detta ofta ett faktum. Exempel på en sådan stat är Tuvalu som endast består av 26 km² landyta och mycket lite sötvatten. Den högsta punkten ligger fem meter över havet vilket gör ögruppen mycket utsatt vad gäller bland annat

[40] Westra, L. (2009) s.14-16 & UNHCR handbok, § 37

saltvattenöversvämning. Fortfarande finns det dock andra delar av staten som människor kan bosätta sig på, frågan är hur långsiktig den lösningen är och om en sådan åtgärd skjuter upp problemet eller om det skapar tid att förbygga de förändringar som drabbat landet. Så att vara ”klimatflykting” i normativ mening är inte omöjligt, även om det beror på icke antropogen påverkan.

Människor som flyr antropogen miljöpåverkan kan också anses vara ”grundflyktingar”. Här är ett exempel på detta.

Då företag bygger nya fabriker eller en ny damm ska byggas, eller då den urbana miljön ska utvidgas, kan människor som lever i dess närmiljö och är beroende av boskap, odling, fiske eller liknande påverkas starkt. Detta kan ske genom exempelvis förgiftning, skövling av skog, ockupation av territorium och liknande händelser. Följderna som blir kan vara orsaker till att människor tvingas att fly. Vid exempelvis förgiftning av grundvattnet blir det en liknande situation som vid brist på sötvatten. Om det då också redan är brist på vatten finns risken för katastrofala följder för människor som lever i området. Vid skövling av skog kan följden bli erosion och öken utbredning, vilket i sin tur gör att människor får mycket svårt att odla, hålla boskap men också utöva sin religion eller liknande. Om detta då också sker i ett ekonomiskt sårbart land är risken för att människor inte kommer kunna få den hjälp de behöver ett faktum. Detta kan ses som ett hot mot människors liv, frihet och fysiska hälsa. I fall då sådana här projekt alltid sker i direkt kontakt med en specifik grupp kan det också ses som ett underlag för välgrundad fruktan för förföljelse.

Förövaren kan i detta fall vara ett stort företag, staten eller annan dominerande grupp. Här gäller det precis som i det förra fallet att bevisa att aktören är av betydande karaktär och att det finns nexus mellan aktörens handlingar och vad som sker i människor närmiljö, plus, den fruktan individen känner för sitt liv, frihet och fysiska hälsa. Om detta går att påvisa finns det två starka skäl att misstänka att individen ifråga är en presumtiv flykting. Det kan också gå att bevisa att denna händelse är en allvarlig störning av den allmänna ordningen för de drabbade, genom att deras vardag inte längre går att upprätthålla, sjukdomsspridning på grund av dåligt vatten och liknande. En annan form av ”kriterium” som människor i denna situation kan peka på, kan eventuellt vara ockupation av det territorium människorna i området ”förfogar över”. Det viktiga är då återigen att individen kan visa på en *välgrundad* fruktan för sitt liv, sin frihet eller fysiskas hälsa och att de på grund av detta inte kan stanna kvar i området och måste lämna landet.

Det sista steget blir här att försöka visa på nexus mellan de föregående orsakerna och ett tvång att lämna landet och avgöra, precis som i föregående exempel, om detta är en välgrundad känsla eller inte. Hur vida den är välgrundad kan bero på mycket, den ”enklaste” vägen att gå kan här vara att försöka visa på en fruktan för förföljelse eller att det inte finns några godtagbara områden att flytta till på grund utav överbefolkning, överbetning, översvämning, torka eller andra skäl som skulle göra att människorna kommer i samma situation som innan då de lämnande sitt hem. Här handlar det ofta, precis som i föregående exempel, om en grupp människor som behöver en ny plats att bo på. Detta kan vara svårt, som jag precis skrev, speciellt om landet i övrigt har drabbats av miljöförändringar, eller annan påverkan, av olika slag. En annan sak som det måste tas hänsyn till är om en stat beslutar att ett område, som är mycket starkt förknippat till en grupp människors kultur eller religion, ska användas för utbyggnad av urbana miljöer eller dylikt. I sådana fall kan detta tyda på en välgrundad fruktan för förföljelse, eller allvarliga störningar av den allmänna ordningen.[41] I sin tur kan det leda till en välgrundad känsla av tvång att fly landet. Om detta kan påvisas kan individen, eller gruppen, räknas till den kategori av människor som inkluderas i de grundkriterier som finns för flyktingar och flyktingskap.

5.3 Sammanfattning ”klimatflyktingar”

I de fallen ovan har det på olika vis använt mig utav de grundläggande kriterier för flyktingar som jag tidigare analyserat fram och därigenom visat att människor som flyr miljöförändringar skulle kunna räknas till denna kategori av ”grundflyktingar”. Jag kommer nu att diskutera vilken påverkan detta kan ha för nuvarande flyktingar enligt den ”traditionella” tolkningen och vilka konsekvenser en inkludering av en ny grupp människor kan ha på denna tolkning. Jag kommer då även se till statens roll i Flyktingkonventionen för att visa ett exempel på scenario för framtiden, med tanke på hur stater ställer sig till flyktingdefinitionen idag.

[41] Westra, L. (2009) s. 36-38

6 Framtidsutsikter för flyktingdefinitionen

Detta kapitel kommer behandla två olika frågor, hur de flyktingar vi har idag, enligt den ”traditionella” definitionen, kommer att påverkas. Och hur stater kommer att ställ sig till en ny definition av Flyktingkonventionen. Jag har valt att rikta in mig på flyktingkonventionen då denna fungerar som ett ramverk för andra flyktingkonventioner, så som den Afrikanska flyktingkonventionen och Cartagenas flyktingkonvention. Kapitlet kommer främst behandla negativa konsekvenser som kan bli utav en bredare definition då jag anser dessa vara intressanta för hur vida en framtida vidgning av begreppet är att förvänta. De scenarion som jag kommer att beskriva är till mycket stor del gissningar och spekulation då det inte går att förutse exakt vad som kommer hända. Om definitionen skulle vidgas är det inte heller omöjligt att påverkan på ”traditionella” flyktingar skulle bli positiv då det kan leda till en mer avslappnad attityd gentemot gränsövervakning och kanske i längden fri immigration.[42]

6.1 Staten och Flyktingkonventionen

Staten är i frågan om flyktingar en mycket viktig aktör då staten ska tillhandahåll det skydd som flyktingar har rätt till och är skyldiga att se till att målet med Flyktingkonventionen uppfylls. Målet med konventionen är att människor ska ha rätt till sina grundläggande fri och rättigheter och om hemstaten inte kan bestå med detta ska andra stater kliva in och skydda individen. Hur vida mottagarstater faktiskt lever upp till detta är en fråga som denna uppsats inte ämnar diskutera djupare, men ämnet kommer beröras kort. Frågan i detta kapitel är, hur speglas statens roll i Flyktingkonventionen, och vilka tendenser går att tyda i den internationella politiken idag? För att svara på detta ska jag undersöka skyddet stater har i Flyktingkonventionen. Den kontext som Flyktingkonventionen uppstod i är då viktig att ta hänsyn till. Men också att utforska hur konventionen utvecklats efter 1951 med fokus på statens roll i konventionen.

Flyktingkonventionen skrevs efter andra världskrigets slut. Europa var då fullt med flyktingar som flytt nazisterna och som behövde någonstans att ta vägen. Det fanns redan innan flera avtal som berörde flyktingars status men dessa fick en ny bredd genom 1951 års flyktingkonvention.[43] I artikel 1b(1a) går det att läsa följande

[42] För mer läsning se Juss, s. i litteraturlistan

[43] 1951 års flyktingkonvention, Inledningen

> ”[…] i artikel 1a förekommande uttrycket ’händelser som inträffat före den 1 januari 1951’ kunna förstås antingen ’händelser som inträffat i Europa före den 1 januari 1951’[…]”.

Detta var ett av alternativen, att endast erkänna flyktingar från Europa. Detta kan ses i relation till vad som pågick i resten av världen vid denna tid. Kolonierna var på väg att frigöra sig och detta kan ha använts som ett sätt att begränsa inflödet av människor från kolonierna. Det kan också ha varit ett sätt att få stater som för tillfället låg i krig i sina kolonier att acceptera villkoren och kraven i flyktingkonventionen. Det fanns också efter andra världskriget ett underskott av pengar vilket kan ha lett till en viss tveksamhet att låta människor komma innanför statsgränsen som flyktingar då det låg, och ligger, på statens ansvar att se till att dessa människor får en bra tillvaro och att deras mänskliga rättigheter tillgodoses, vilket kostar pengar. Idag går det att spåra en trend där sydeuropeiska länder och gränsländer får ett tungt ansvar när det gäller flyktingströmmarna, medans nordväst europeiska länder, och USA stärker sitt skydd utåt och gör det svårare för flyktingar att nå fram till gränsen och söka asyl, det finns stöd för detta system i Hathaway och Neve’s ”system”[44]. UNHCR har fått kritik pågrund utav deras ”uppmuntran” till denna form av ”avlatsbrev” i form av pengar som nu finns mellan norr och söder.[45]

Jag ser det som att det finns i huvudsak två anledningar till att nordväststater idag försöker försvåra för flyktingar att söka asyl. Den första orsaken anser jag hänga ihop med den starka rädsla som idag kan skönjas i nordvästeuropeiska länder, men också andra, för människor med annan kulturell, religiös och nationell bakgrund, vilket tydligt speglas i politiken. Bland andra så skriver Satvinder Singh Juss om hur stater räds en destabiliserande effekt i samhället om en bredare definition av flykting utvecklas och hur det redan i nuläget utarbetas planer för hur man ska kunna minska inflödet av flyktingar.[46] Detta stärker den kritik som UNHCR fått på senare tid.[47] Försök till utbredning av flyktingbegreppet, också något som det går att se ett motstånd mot idag, dock inte bara från stater utan även från forskare i ämnet, men åsikterna går mycket isär.

Stater skrev från början under en konvention som hade en mycket mer begränsad definition och också en valbar geografisk omfattning vilket jag beskrev i föregående avsnitt. Denna definition

---

[44] För vidare läsning: Juss, S. (2007) kapitel 7 ”the burden of burden-sharing”

[45] Juss, S. (2009) s. 219, Betts, A. (2009) s.54-57

[46] Juss S. (2009) (grund i en studie av Richard Black) s. 176

[47] Betts, A. (2009) s. 54-57

breddades genom 1967 års tilläggsprotokoll som bortsåg från orden ”till följd utav händelser, som inträffat före den 1 januari 1951”[48]. Protokollet har också i praktiken tagit bort den geografiska gräns som innan existerat som en ”sköld” mot flyktingar utanför Europa. Utvidgningen mottogs väl, USA hade tidigare vägrat skriva under konventionen men efter tilläggsprotokollet skrev även de under.

Om man nu ska försöka att bredda definitionen än mer genom att exempelvis ta bort förföljelse eller lägga till diskrimineringsgrupper ökar antalet människor som har rätten att söka och få asyl. För stater så kan detta betyda svårigheter, och rädsla för svårigheter, att försörja sina medborgare och sörja för alla sina flyktingars mänskliga rättigheter. Det politiska klimatet har blivit påverkat av partier med främlingsfientliga åsikter kan det vara mycket svårt att driva igenom ett förslag på en utvidgning av flykting begreppet om skyldigheterna ska vara de samma. Idag ser situationen ut så att flyktingströmmarna kommer från söder och går mot norr. Detta skulle kunna leda till en mycket stor obalans av befolkningsmängd i världen. En av de största orsakerna till rädsla för många stater kan just vara den att det blir överbefolkat inom den egna staten och att exempelvis miljöpåverkan blir mycket stor i vissa delar av världen då fler människor ska klara sig på samma yta.[49] En annan aspekt som inte ska undervärderas är att det finns en risk, eller chans, att en bred tolkning av begreppet leder till fri immigration, vilket Satvinder Juss skriver mycket om.[50] Detta skulle kunna ge en stor efterklang på statens uppbyggnad som den ser ut idag, men också på hur människor rör sig idag, både flyktingar och icke flyktingar. För många stater kan en sänkning av suveräniteten te sig omöjlig, även om det skett inom regioner innan, så handlar det här om en öppning av gränser som är universell. Idag är det snarare så att stater i nordväst försöker att ”skydda sig” mot flyktingströmmar genom att ”bidra med medel” till länder som ligger närmare de gränser där flyktingströmmar passerar. På grund utav detta anser jag inte att det särskilt troligt att stater kommer tillåta någon större ändring av definitionen.

6.2 Påverkan på ”traditionella” flyktingar

För de människor som idag är definierade som flyktingar och lever under de skydd som tillkommer inkluderas i nuvarande definition, finns det vissa risker med en utvidgning av begreppet. För det första så kommer det troligen att ske en kännbar förändring av de ekonomiska

[48] 1967 års tilläggsprotokoll till 1951 års flyktingkonvention, artikel 1(2)

[49] Juss, S. (2007) s. 151-154

[50] Juss, S. (2007) kapitel 2 ”Recognizing free movement”

resurser som redan idag, är för små.[51] Detta kan komma att märkas på många vis, både lokal, regional och universal nivå. En annan sak som kommer att ske är att det övervakningsorgan som idag behandlar flyktingfrågor, UNHCR, kommer att få en mycket större uppgift eftersom fler människor och fler underkategorier av flyktingar kommer att behöva hjälp och stöd av detta organ. Redan idag kan man se hur en politisering av UNHCR har skett. Konsekvenser utav detta kan bli att UNHCR:s försök att få stater i nordväst att hjälpa till med flyktingmottagning, i längden kommer att drabba de många människor som redan idag är flyktingar och behöver skydd.[52] En annan risk som finns är om exempelvis klimatflyktingar, som anses bli en betydande och stor grupp, erkänns som flyktingar under samma skydd som ”traditionella” flyktingar, så kommer de sistnämnda att försvinna i mängden. Detta måste dock inte vara fallet då en ökning av flyktingar också kan få effekten att stater gör det enklare för flyktingar att söka asyl och få stöd.

Om alla fall ska avgöras på en individuell basis kommer risken för en ”back-log” att öka då det handlar om mycket stora grupper människor. Så det finns också rent praktiska risker vid en vidgning av begreppet. Var människor ska befinna sig i väntan på beslut är också ett sådant problem. Vid en inkludering av fler människor i flyktingstatusen så kan de ”traditionella” lösningarna på var människor ska befinna sig i väntan på hjälp vara mycket svårhanterlig. Redan idag finns det många bekymmer då det gäller hur flyktingläger hanteras ur en människorättssynpunkt.[53] En konsekvens som detta kan ge är en större negativ påverkan på miljön runt omkring flyktingläger. Om hjälpen endast ska sträcka sig till de närliggande länderna som troligen lider av likande klimat och miljöpåverkan som landet varifrån människor fly, oavsett orsak. Så kommer dessa platser att bli en grogrund för en svår humanitär situation. Risken är då återigen att de människor som faktiskt får hjälp idag blir lidande och att fler människor än idag kommer att bi utan det skydd de har rätt till. [54]

---

[51] Betts, A. (2009) s. 56

[52] Betts, A. (2009) s. 57

[53] Durieux, J. (2009/05/06) http://www.unhcr.org/4a1e4e342.html

7 Slutsats

I denna uppsats har jag försökt svara på fyra frågor, rörande ”grundflyktingar”, en rörande människor som flyr på grund av miljöförändringar, och två rörande eventuella konsekvenser av en inkludering av denna grupp i ”flyktingstatusen”. En grundflykting är någon som fruktar för sitt liv, fysiska hälsa, eller frihet. Detta gör personen på grund av förföljelse på grund av någon ras, nationalitet, religion, tillhörighet till speciell samhällsgrupp, eller politisk åskådning. Det kan också bero på någon utav följande orsaker; ockupation, utländskt herravälde, extern aggression eller händelse som allvarligt stör allmän ordning. Som fjärde kriterium krävs att individen söker tillflykt i annan stat.

Människor som flyr på grund av miljöförändringar kan räknas som grundflyktingar. Detta förutsätter att en aktör kan vara antropogen och icke antropogen. Följderna utav en inkludering av dessa människor i existerande ”flyktingstatus” och flyktingrätt, kan röra sig om mindre ekonomiska resurser för varje individ, och en mycket större mängd människor för UNHCR att övervaka och hjälpa. Dagens ”traditionella” flyktingar kan påverkas genom staters oförmåga och ovilja att låta fler människor få asyl. Risken är att många av de mindre grupperna kommer i kläm i förhållande till den stora gruppen av ”klimatflyktingar”.

7.1 Slutdiskussion

Arbetet med denna uppsats har lett till att människor som flyr på grund av miljöförändringar skulle kunna räknas som flyktingar i den elementära bemärkelsen som fastställts ovan. Detta är dock en mycket begränsad undersökning och en mer extensiv och ingående undersökning utav de skäl som orsakar människor att fly undan miljöförändringar behöver göras. Det är viktigt att fastställa kopplingen mellan att människor flyr, och miljöförändringarna.[55] Anledningen till varför det är svårt att fastställa har att göra med människors mångfacetterade skäl till att fly. Ofta är det en kombination av flera olika skäl som människor anger när de försöker förklara varför de flyr. Exempel på detta är svårigheter att försörja sig och säkerhet för framtida generationer. Från början är det lätt att avvisa en individ eller grupp som väljer att fly på grund utav detta då det är svårt att se hur de tvingats lämna sin hemvistelseort. Det är då viktigt att det finns en tydlig bild av hur miljöpåverkan har varit i rörda område och hur de har påverkat människors liv.

[55] Williams, A. (2008) s. 503

För att göra detta krävs medel, vilket inte alltid är lätt att få. Staters påverkan på flyktingdefinitioner är också viktig. När diskussionerna angående en bredare definition av flyktingar nu pågår intensivt kan staters roll vara avgörande för hur det internationella samfundet ska fortsätta att arbete med flyktingfrågor. Frågan om flyktingströmmar blir också viktig, då det kan ske en ökad belastning på nordväst stater. Som det ser ut politiskt idag, med högerradikala strömningar runt om i Europa, kan det vara svårt att övertyga stater om vikten av att låta fler inkluderas i flyktingstatusen och därigenom öka det antal människor som med rätta kan hävda det skydd som detta ger. Idag finns redan lokala inkluderingar av flyktingar, som i den svenska utlänningslagen.[56] Men om det inte finns tillräckligt många samarbetspartners så kan det dock bli en mycket hårt pressande situation för de stater som har valt att inkludera ”klimatflyktingar” i sina lokala lagar. Vilket kan leda till en striktare tillbakagång med smalare definitioner istället för öppnare. Det kan också leda till ett helt annat scenario med fri immigration vilket skulle kunna vara positivt för alla grupper av flyktingar.

Frågan är om regionala konventioner är det bästa sättet att försöka hjälpa flyktingar på. Eftersom att de endast har en regional verkan så blir trycket från flyktingströmmar mycket högt i de områden som redan har mycket flyktingar. Afrika är ett bra exempel på detta då trycket från flyktingar redan är högt. Även om den Afrikanska flyktingkonventionen har som syfte att hjälpa fler människor som flyr undan olika former av hot, blir trycket så högt att stater inte klarar av att ta hand om de människor som söker tillflykt hos dem. Om samma regelverk hade funnits i hela världen hade kanske dessa påfrestade områden kunnat få avlastning, då flyktingar lättare kunnat söka sig till andra delar av världen.

Begreppen som använts i uppsatsen är en stor del av den problematik som omgärdar diskussionen om en inkludering av fler människor i Flyktingkonventionen. Det finns de som hävdar att begreppen i sig är i behov av en ”djupare” och ”bredare” forskning än vad som hitintills har getts dem.[57] Jag är benägen att hålla med om detta. Att utgå ifrån Flyktingkonventionens definition är svårt då den inte ger några förklaringar utan lämnar över tolkningsansvaret till sina läsare. Vad som utgör kärnan i flyktingbegreppet är en mångtydig fråga. Denna uppsats har valt att utgå från Flyktingkonventionen och den Afrikanska flyktingkonventionen. Svaret har därför också behövt inkludera behovet av att kategorisera människor genom diskrimineringsgrupper och människor som varit utsatta för *vissa* händelser som hotar liv, fysisk hälsa och frihet, men inte andra. Det kan finnas en än mer elementär kärna i

[56] Utlänningslagen, andra kapitlet § 2a(2)

[57] Black, R. (2001) s. 71

flyktingbegreppet och det är att alla människor som känner hot mot liv, fysisk hälsa eller frihet och därför tvingas lämna landet, skulle kunna räknas som grundflyktingar.

Litteraturen jag har använt mig av har i vissa fall varit väldigt spekulativ då det handlat om eventuell påverkan på staters agerade och flyktingstatusen, men också visat på två motpoler i diskussionen. En som varit väldigt ”konservativ” vad gäller begreppet flykting och en som varit väldigt ”upprorisk” vad gäller den ”traditionella” definitionen. För uppsatsens syfte har jag försökt att ta hänsyn till båda dessa sidor. Detta har gjort att uppsatsen pendlat fram och tillbaka mellan vad som skulle kunna vara en rimlig, och den bästa utgången av diskussionen. Att bara inkludera fler grupper i existerande flyktingdefinition, och främst Flyktingkonventionen, är kanske inte det bästa sättet att ta ansvar för människor som är i stort behov av hjälp i egenskap av att vara flykting. Det kan finnas flera lösningar på hur frågan om, i detta fall, ”klimatflyktingar” ska hanteras. Redan finns förslag på konventioner rörande denna specifika grupp. En annan lösning kan vara fri immigration, eller en ”hårdare” politik angående flyktingfrågor och asylfrågor från internationellt håll, och då främst UNHCR och FN. Dessa lösningar är sådant som det borde forskas vidare på för att försöka hitta en så bra lösning som möjligt. Men det är viktigt att ha med sig att de människor som hotas till livet, drabbas av fysisk skada eller inskränkningar på friheten och tvingas fly landet, ändras med tiden. Diskussionen angående vem som är en flykting och anser jag inte vara en fråga som kommer försvinna då det kommer en ”lösning” för den förväntade stora gruppen av ”klimatflyktingar”. Nya stora grupper av människor som kräver hjälp och stöd kommer att finnas även i framtiden. Frågan är *hur* det internationella samfundet borde hantera detta i preventivt syfte? Och om det går.

Referenser

Bem, Kazimierz. "Defining the Refugee: American and Dutch asylum case-law 1975-2005" Förlag: Vrije universiteit, Amsterdam (2007)

Betts, Alexander. "Institutional Proliferation and the Global Refugee Regime" 7:1 *Perspectives on Politics* (2009) s. 53-58

Bhatt, Ashish. "What if the Geneva Convention were Revised" *worldlink* (2001)

Black, Richard. "Fifty Years of Refugee Studies: From Theory to Policy" 35:1 *International Migration Review* (2001)s. 57-78, The Center for Migration Studies of New York, inc.

Bugnion, Francois. "Refugees, Displaced Persons and International Humanitarian Law" 20:2 *Refugee Survey Quarterly* (2001) s. 16-25, UNHCR

Bugnion, Francois. "Humanitarian Law and the Protection of Refugees" 24:4 *Refugee Survey Quarterly* (2005) s. 36-42, UNHCR

Juss, S. Satvinder. "International Migration and Global Justice" paperback ed. Förlag: Ashgate Publishing, England (2007)

Okoth-Obbo, George. "Thirty Years On: A legal review of the 1969 OAU convention governing the specific aspects of refugee problems in Africa" 20:1 *Refugee Survey Quarterly* (2001) s. 79-138, UNHCR

Rutinwa, Bonaventure. "The End of Asylum? The Changing Nature of Refugee Policies in Africa" 21:1 & 2 *Refugee Survey Quarterly* (2002) s. 12-41, UNHCR

UNHCR (Förenta Nationernas Flyktingkommissarie) "Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande om flyktingars rättsliga ställning: Enligt 1951 år konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning" 1:2 Förlag: Norstedts Juridik AB, Stockholm (1996)

Westra, Laura. "Environmental Justice & the Rights of Ecological refugees" Förlag: Earthscan, USA (2009)

Williams, Angela. "Turning the Tide: Recognizing Climate Change Refugees in International Law" 30:4 *Law and Policy* (2008) s. 502-529

Övrigt referensmaterial

"1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning" (1951)

Durieux, Jean-François. Läst: 2009/12/16 "Climate change and forced migration hotspots" (2009/05/06) http://www.unhcr.org/4a1e4e342.html

Goffart, Marc & Vag, Andras (projekt ansvariga). "EACH-FOR Synthesis Report" (2009)

"OAU convention governing the specific aspects of refugee problems in Africa" Treaty No. 14691 (1969)

Riera, José. Läst: 2009/12/16 ”Climate change, migration, and human displacement” (2008/11/25) http://www.unhcr.org/492eb4e02.html

”Tilläggs Protokoll, 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning” (1967)

UNHCR:s hemsida, läst: 2009/12/17 ”Climate change displaces millions” (2009/12/16) http://unhcr.se/en/News/articles09/article_climate_change_15dec09.html

UNHCR:s hemsida, läst: 2009/12/17 ”2008 in review – statistics at a glance” (2009/06/16) http://www.unhcr.org/4a375c426.html

”Utdrag ur slutdokumentet från Förenta Nationernas konferens för befullmäktigade representanter rörande flyktingars och statslösa personers rättsliga ställning” vol. 189 *Jfr UN treaties Series* s. 37

Utlänningslagen, 2005:716 § 2a(2) (2005/09/29)